

SINGLEHANDED 2016 / Waarschip Halfton Janne / Sam van Haaster

De avond voor de start, het diner

Het zijn weer jongens, luidruchtig, gebarend, grappen makend. Misschien is het omdat er vrouwen bij zijn, vorig jaar een enkeling, nu een handvol, dat de oude verhalen luider worden herhaald en de lach harder klinkt. De opwinding straalt van hun gezichten, nog een onrustige nacht en dan mogen ze weer: het jongensavontuur, nu ook voor meisjes – van de Singlehanded.

De eerste dag, het IJsselmeer

De groep deelnemers is groter dan ooit, er zijn ook meer debutanten dan ooit. Het is te merken aan de vragen die gesteld worden tijdens het palaver. De mystery guest is Henk de Velde, de spreekwoordelijke solozeiler, die bekend nóóit aan de Singlehanded meegedaan te hebben. Hij wordt aangestoken door de gespannen verwachting in de zaal. Nu zal hij de achterblijver zijn op de steiger, ons een goede vaart wensend.

Ik stuur de Janne, mijn Waarschip Halfton, rustig naar de havenmond, alleen het fokje gehesen. Ik heb net de vaaropdracht gekregen uit handen van Henk de Velde. Haast heeft geen zin, nú komt het aan op een heldere geest: wat staat er precies, hoe los ik die puzzel op?

Het thema van de opdracht is: 2 maal tikken, 3 maal ronden. Er moeten twee boeien worden 'aangetikt' en drie eilanden 'gerond'. De eerste boei beëindigt het verplichte rak, het is de Sport E. Ik zie een grote meute zeilen vóór me, sommigen de spinaker al op, allemaal richting de gele boei. Stempels moeten worden gehaald in Hindeloopen en Medemblik aan het IJsselmeer, in Terschelling en Vlieland op het Wad en in Volendam aan het Markermeer. De te ronden 'eilanden' zijn Pampus, de Kreupel en de zandplaat de Meep.

Ik beslis snel: direct de noord in, alles voor de wind, vanavond tot Harlingen. De tweede dag voor het Wad, en dan maar weer zien wat het weer ons brengt om de plaatsen aan de Hollandse zijde te bezoeken. 160 mijl schat ik, dat wordt zo'n 40 uur zeilen. Voor de zekerheid doe ik er nog 8 uur bij: 48 uur zeiltijd in totaal. Ik ga er voor!

Als ik de Sport E passeer, gaat de spinaker omhoog. Janne versnelt, ze heeft er zin in. De boten voor me zijn in een heilige horizon verdwenen, ik ben de laatste. Nu ik vaart ga maken zullen ze dichterbij komen, ik rol de langzaamsten één voor één op.

De regen die bij de start nog viel is opgehouden, in het zuiden licht de horizon op, daar breekt de lucht, een aarzelende zon straalt tussen de wolken. Nu zie ik vier schepen aan bakboord, ik loop snel op ze in. Vóór Stavoren kruis ik hun koers, zij gaan naar de Friese kust, ik steek door naar Hindeloopen.

Als ik dichtbij de laatste groene boei vóór de haveningang ben, stoot de kiel plots tegen de grond. We lopen vast! Terwijl de kaartplotter hier toch voldoende diepte aangeeft? Ik ga aan de giek buitenboord hangen, om de boot te kantelen. Ze komt niet los, wat ik ook probeer. De motor zal aan moeten, dat kost me een strafondje. Als ik los ben zeil ik terug en maak de aanloop opnieuw. We zijn binnen, Hindeloopen 7 uur in de avond, het wordt donker. Snel maak ik Janne vast aan een botter die in de oude haven ligt. Ik weet waar ik moet zijn, ik zie de lichten al branden: Cafe-Restaurant de Hinde. De serveerster bij de bar glimlacht al als ik binnenkom, ze heeft meer van deze varengasten gehad. Geroutineerd zet ze stempel en handtekening. Twintig minuten na binnenkomst vertrek ik weer uit Hindeloopen.

Het zou nog tot elf uur in de avond duren voor ik in Harlingen aanmeerde. Het was een schitterende nacht. Alle wolken waren weggedreven, het grijs had plaatsgemaakt voor een zwarte sterrenhemel met een glanzende volle maan. Weer onder spinaker voer ik zingend de nacht in. Kornwerd met de sluizen, dan 'het zout', het Wad glinsterend in het maanlicht. Wat een zegen hier te mogen varen.

De tweede dag, het Wad

Bij het eerste daglicht hoor ik gerommel op de boten naast me. Er wordt een motor gestart. Ik steek mijn hoofd uit het luik: 'Al op pad, waarheen?' 'Naar Terschelling', antwoordt de jonge vrouw die de Mermaid schippert, een Winner 950. Haar buurman heeft eenzelfde schip, de Albatros, kennelijk trekken ze samen op. Ik antwoord dat er pas tegen elf uur stroom mee staat, en duik mijn kooi weer in. De motor blijft nog een minuut of vijf lopen en wordt dan uitgeschakeld. Ze hebben zich bedacht. De vrouwelijke schipper is een debutant, ze doet wat ik de eerste keer ook deed: proberen alles van te voren in te plannen. Dat werkt alleen als je betrouwbare gegevens van alle fenomenen hebt die bij zeilen op het Wad een rol spelen. En die zijn maar ten dele beschikbaar. Zodat je gewoon een gok moet nemen.

We vertrekken samen tegen tien. Het is prachtig weer, een mooie zeildag kondigt zich aan. Over het marifoonkanaal horen we vele charterschippers communiceren met de Brandaris. Ze komen vandaag, een zondag immers, massaal van de eilanden naar de kust om hun klanten af te zetten. Als we ter hoogte van het Inschot zijn zien we ze varen, ik tel op enig moment 31 schepen. Één is zelfs vierkant getuigd, een statig gezicht. Boven de drooggevallen platen zie ik zwermen vogels laag over de grond scheren. Trekvogels, ze oefenen het samen vliegen, tot er een onzichtbaar teken wordt gegeven en de zwerm de kop richt op de verre overwinteringsgebieden.

Bij Harlingen zag ik ze al komen: een grote groep jachten, noordwaarts over de Boontjes. Singlehanders leek me. Er is er een genaderd, met een spinaker. Het is de Indigo van Minco, hij gaat de Zuid Meep in om daar de verplichte ronde te maken. Ik hijs nu ook de spinaker en zet koers naar het zeegat van Vlieland. De stroom, die van het Wad richting zee loopt, zet lekker door, ik vaar tot negen knopen over de grond. Dezelfde snelheid zorgt er echter ook voor, dat tegen de tijd dat ik besluit de spi weg te halen, ik zó ver doorschiet richting zee, dat de winst van het grote zeil teniet gedaan is: extra mijlen scherp aan de wind. Voor Vlieland staat nog een pittige uitgaande stroom tegen, we moeten scherp laveren om enige voortgang te hebben naar de haven. Om 13 uur lopen we het westelijk havenhoofd voorbij, dan mag de motor aan. In drie uur gezeild, toch netjes.

In de haven treffen we menige SH'er. Onder anderen organisator Frits die met de Deinumheid op pad is. Hij heeft méér Waarschippers in zijn kielzog meegenomen, Vic en Trudi. Ze hebben alle opdrachten op het Wad gedaan en mogen weer naar het zoet, ze liggen flink op me voor. Sleutelmoment was de keuze om zaterdagavond door te zetten naar de eilanden, met het gunstige uitgaande tij. Ik koos er voor om in Harlingen te blijven, hun besluit betaalt zich op zondag uit.

Er lopen meer boten naar binnen, het is een stuk drukker dan verwacht. Niet door de gebruikelijke 'Tupperware' vloot. Het zijn stuk voor stuk serieuze schepen die nu binnen liggen. In de zomer vermijden ze de plastic drukte, nu het echte zeilweer aangebroken is, laten ze zich hier zien. Onder andere de 'Dutch', een fraaie – en zeer kostbare – Boreal 44, een aluminium expeditie-schip. En een van mijn favorieten, de bloedrode Poolster uit Kampen, een indrukwekkend stoere double-ender, kits getuigd.

Op de steiger wordt druk gediscussieerd over de te volgen zeilstrategieën. Tot mijn spijt blijkt de korte route naar Terschelling, door het steeds dieper slijtende Schuitengat, pas ná zessen mogelijk. Zo lang wil niemand wachten, er vertrekken verschillende schepen. Ik haal op de vouwfiets stempels voor een paar boten, in het dorp bij een parfumzaak. Het kost even moeite om de goede te vinden, met de plaatsnaam Vlieland in het stempel.

Even na vieren maken de Albatros en ik los, we gaan eerst een rondje Meep doen, en dan naar Terschelling. Het is nog heerlijk zonnig, een frisse Oktoberhemel met een lage zon en hoge wolken. Opwekkend weer.

Een rondje Meep is het ware Wad: een steeds smaller en ondieper wordend vaarwater, ten zuiden, oosten en noorden van een zandplaat, de Meep. Omdat je rond vaart, heb je altijd wel een deel stroom mee en tegen. Idem dito voor de wind. Wat je niet wilt is zowel stroom als wind tegen, dat bepaalt vaak de keuze voor tijdstip en richting 'klok mee of klok tegen'.

Bij toeval bekijk ik een paar berichtjes die via Whatsapp zijn uitgewisseld: er blijken de nodige schepen vastgelopen te zijn op het ondiepste stuk. Tja, dat hoort er bij: de juiste timing voor voldoende diepte. De meesten zijn weer los, een enkeling maakt van de nood een deugd en neemt achter anker een lange rustpauze. Ik vang ook een typisch berichtje op via de marifoon, die je geacht wordt permanent uit te luisteren: Minco van de Indigo vraagt het telefoonnummer van de Brandaris. Hij wil kennelijk iets bespreken wat hij liever niet publiek maakt. Als ik verder de geul in gevorderd ben, passeert een groot schip van de KNRM me, zo te zien op weg naar een verderop gelegen schip. Is dat de Indigo? Maar die was vanmorgen toch al de Meep ingegaan? Heeft die daar al die tijd vast gelegen?

Iets verder zie ik een scheepje met een donkere romp stilliggen. Ook vast! Het is een slagveld. Juist als ik omzichtig passeer, ruimte houdend, weet hij los te komen. Het is de Goya van Rob. We gaan samen op. Dan komt de reddingsboot dreunend voorbij, met de Indigo langszij gebonden. Minco heft de handen in het voorbijgaan, wat een pech. Later hoor ik dat hij roerschade heeft opgelopen, toen zijn schip op het droge kwam te liggen.

Gewaarschuwd door dat beeld, vaar ik risicomijdend verder: korte slagen in het diepste stuk van de geul, met één oog voortdurend op de dieptemeter. We komen er heelhuids doorheen, maken een fotobewijs van de keerton, en varen dan in de invallende schemering terug richting Terschelling, rustig voor de wind, zij aan zij. Omdat we nu stroom tegen hebben, maken we weinig vaart, hooguit 3 knopen. Tijd om koffie te zetten, ik grap naar Rob of hij er een koekje bij wil. Achter ons komt een prachtige geel-rode maan boven de horizon, voor ons zwenkt het licht van de Brandaris over het water, hij is nu onze gids. Opnieuw een schitterende nacht, wat een geschenk.

De derde dag, terug naar het zoet

De vorige avond sloot laat af, eerst met een zoektocht door West-Terschelling naar die geopende kroeg die nog een stempel heeft. Een uitstervend gebruik, zo'n stempel, Frits zal naar een alternatief om moeten zien. Of wordt dat een deel van de wedstrijd, om de laatste stempel in een dorp toch nog te vinden?

Nadien de administratie – het logboek - nog af maken, het verslag schrijven: opnieuw is het v er na twaalfen als ik in mijn slaapzak kruip. En dan staat de wekker al weer op vijf uur in de morgen, om, met het opkomend tij mee, naar Harlingen te kunnen. Ondanks dat het nu de derde korte nacht is, slaap ik niet diep: te veel opwinding, te veel onrust in het hoofd. 's Nachts hoor ik hoe de regen neerplentst op de kajuit.

De vroege morgen start ik met een douche in de jachthaven. Ik laat het hete water over het stijve lijf lopen, nu lijk ik de inspanning die zich heeft vastgezet pas te voelen.

Even over zevenen vertrek ik, het miezert, in de donkere haven zie ik enkele sporadische lichtjes, vroege vogels zoals ik. Buiten de haven vraag ik een waterstandje bij de Brandaris op kanaal 2. Het is +10 bij NAP. Dat betekent dat er nu w el genoeg water in het Schuitengat staat om daar naar buiten te kunnen. Een bleek blauw licht schijnt in het oosten, het wordt dag. In de Vliestroom kruisen een drietal andere jachten, voortgestuwd door de vloedstroom jagen we naar de kust.

Het zou toch weer een prachtig zonnige dag worden, ondanks de grauwe start. Toen de zon eenmaal op was, losten de wolken op in het blauw. Een stoet van schepen voer naar het zuiden, zelfs een groot zeeschip manoeuvreerde behoedzaam door de Blauwe Slenk, boven alle anderen uit torend. Ze vertrouwden er op dat niemand zich voor hun boeg zou wagen.

In Harlingen maakte ik een korte stop voor een boodschap, even pauze voor het vermoeiende traject door de Boontjes: pal tegen wind door een smalle geul, dat is werken geblazen. Ik wachtte

tot het tij mee zou komen. Ondanks dat werd het een exercitie van korte slagen en snelle wendingen overstag. Ik keerde op de dieptemeter, bij 4 meter, soms ver buiten het straatje van de betonning. Bij de sluis van Kornwerd aangekomen telde ik 47 overstag manoeuvres.

De sluis naar het IJsselmeer nam ik in recordtijd: toen ik aan kwam ging de brug juist open en we konden zó de sluis invaren. Na twintig minuten kon ik de zeilen al weer hijsen. Hoe groot was dan ook de frustratie dat achter de dijk de wind verdwenen leek te zijn, na een paar honderd meter zakte die in, alsof ik een warme luchtbel was binnengevaren. Rondzoekend naar wind, in groeiende ergernis, keerde ik naar zuid en west, ik zag windmolens lustig draaien op de dijk, maar het was of zon en wind tegen me samenspannen, nooit ging ik harder dan 2 knopen, soms even een opleving 'ja, ze maakt vaart!', dan de nijd als het schip weer in de golven zakt. En die golven stónden er, ze hadden het hele IJsselmeer van zuid tot noord kunnen groeien om uiteindelijk tegen mijn boeg stuk te lopen, haar vast te zetten en iedere lust tot snelheid te smoren. Uiteindelijk legde ik me er bij neer, ontspande me, het was immers prachtig weer, een gouden zon in hoge wolken, ik zette thee, en ging schrijven terwijl ik de stuurautomaat de frustraties liet. En of het zo moest zijn: gebogen over het journaal hoorde ik hoe het kabbelen langs de romp aanzette, hoe het roer knarste en de schoten spanden: er was weer wind.

Negen uur zou het nog duren tot ik de Kreupel bereikte, het vogeleiland voor Medemblik dat we moeten ronden, en waar we een ankerstop van minimaal twee uur moeten houden. Ik maakte er een hele ankernacht van, te moe en murm om verder naar Medemblik te varen. Het was wel mooi geweest.

De vierde dag, het Markermeer

Het was een hobbelige nacht, zo achter anker bij de Kreupel. De golven kromden om het eiland, veel beschutting gaf het niet. Er kwam nog een klein bootje ankeren, te ver om aan te roepen. Toen ik naar buiten ging, voor ik ging slapen, was het verdwenen.

Nog een goede 55 mijl naar Lelystad, dat zou moeten lukken, er lijkt in ieder geval genoeg wind voor te staan. Van mijn berekende zeiltijd van 48 uur resteren er nog 15. Met kruisen tegen wind schat ik dat ik 13 uur nodig heb. Nog maar twee uurtjes reserve dus! Het gaat er om spannen.

Naar Medemblik gaat in ieder geval lekker vlot, het is bezeild met een mooie ZW 4/5. Toen ik anker op ging kwamen de Tapatai van Klaas en de No Pressure van Karin het haventje uit. Het zijn de kleinste bootjes van het veld, een Waarschip 570. Knap hoor om nu al zo ver te zijn. Helaas gaan ze schuilen in Medemblik, er wordt een waarschuwing van 6Bf uitgegeven over het marifoonkanaal 1, dat is voor hen al snel te veel wind.

In Medemblik stempel ik bij de firma Kool&Co, een klassieke ijzerwinkel met krakende houten vloeren en laatjes met schroeven, bouten en moeren. De SH brengt je nog 's ergens binnen waar je anders aan voorbij gelopen zou zijn. Jammer dat dit soort winkels praktisch is verdwenen.

Het rak naar Enkhuizen verloopt vlot, de Albatros komt me achterop, en samen gaan we de Krabbegatsluis in naar het Markermeer. Na de sluis neem ik de tijd om een rif te steken, dat lijkt me wel nodig bij de voorspelling van windkracht 6. Arnoud van de Albatros wacht op me, hij biedt een kopje koffie aan. We keuvelen wat, hebben geen haast, want de wind zou gaan ruimen naar het westen, dat is alleen maar gunstig. We willen hoog op langs de Appelhoek, richting de hoge wal aan de kust bij Edam gaan, om daar onder dekking van de wal overstag naar Volendam te komen.

Eenmaal buiten de havenkom, poeiert het flink. Ik haal de Appelhoek niet in één keer qua hoogte, de Albatros wel, hij loopt snel hoger weg. Achter me komt de Hoogtijd de kom uit, en een kleiner rood jacht. Er staat een forse deining, het is zwaar werken, en met moeite ploeg ik de Hoornse Hop in. Dan hoor ik het uurweerbericht via de marifoon: later op de dag zal de wind tot 7Bf toenemen. Ja, maar hoe laat? Het is fors, ik hoop dat ik Volendam haal voordien, om een stormtuig te kunnen zetten.

Aan stuurboord zie ik in de verte Hoorn liggen, zal ik haar daar heen laten lopen? Het is lager wal, en met deze deining is het niet prettig om een haven binnen te lopen, het is slecht afremmen dan. Liever toch naar de Hollandse kust, ik geef de hoogte die ik heb gewonnen niet graag op. Ver onder me zie ik hoe de Hoogtijd de strijd staakt, met een klapperende fok laat ze zich teruglopen naar Enkhuizen. Het kleine rode jacht ploegt door, wie is dat toch?

Ik zie vaag bomen aan de kust opdoemen. Nu niet ver meer. Janne wordt diep in het water weggedrukt, het roer draait zwaar, de krachten er op moeten immens zijn. De wind slaat de golven neer, schuim stuift op, slagregen verblindt mijn zicht, ik gooi mijn bril de kajuit in. Dan een enorme dreun in de flank, een dwarse golf tilt Janne op, ze loeft zwaar in de wind, ik moet met alle kracht aan de helmstok hangen om haar te bedwingen. De wind lijkt wel te verdubbelen, Janne helt sterk over, het water stroomt langs de kajuitramen. Dit is het, de zeven heeft me te pakken, veel te veel tuig nu, ik kan niets meer doen, zeil Janne, zeil!

Hoe lang duurde het? Een paar minuten, een kwartier, een half uur? Het is niet te zeggen. Een geweld, nooit eerder tevoren gevoeld. Maar ze hield het, Janne zeilde door, ik stuurde haar hoog de wind in en ze streed, streed en overwon.

Zo snel als de storm kwam, vloog ze weer over. Ik zag een zwarte wolk naar het noorden trekken, om andere schepen te overvallen en neer te drukken. Ik rolde de fok in en liet Janne rusten, moest zelf rusten. De lijnen lagen overal verward aan dek, binnen was het kletsnat, modderwater zat tegen het kajuitdak. Ik liep over het dek, controleerde de verstaging, de mast, het zeil. Het leek er onbeschadigd door gekomen te zijn. Alleen het blok van de neerhaler was gespleten, dat kon de krachten niet aan.

Toen merkte ik dat de wind 90 graden was gedraaid, naar het westen. Volendam was inééns bezeild. Ik hees het zeil, en voer langzaam op Volendam aan, voor de één na laatste opdracht: wat zijn de dichtregels op het havenkantoor?

Ik zou Pampus nog ronden, een koude nacht doorkomen langs de dijk van nieuw land, opnieuw vechten tegen buien, me warm stampen op het dek, turen naar een vage einder, de toren bij Lelystad, nog vijftien mijl, nog tien, nog even, het is zover. Kwart over twee in de nacht is het gedaan.

Epiloog

De Singlehanded is een tocht als geen ander. Ze voedt de zeiler op, verwend door het gemak van de motor, de electronica, het comfort van haven en kajuit. Iédereen zal zeggen dat hij nóóit zoveel heeft geleerd in korte tijd over varen en zijn eigen schip nóóit beter heeft leren kennen als tijdens die ongewisse 200 mijl door de mooiste zeilgebieden van Nederland. Scheidt de tocht de mannen van de jongens, de vrouwen van de meisjes? Je kan het niet zeggen, dat zou geen recht doen aan de inzet en de moed van hén die door materiaalpech of ongelukkig toeval het niet redden. De voldoening over het volbrengen van de tocht van 2016 is immens. Ze zal geen stoere verhalen opleveren voor aan de toog of in de verjaarskring. De schippers zullen alleen licht glimlachen en het voor zich houden: ik kan het, mijn boot kan het, wat is het toch een fijn schuitje, wat is het een prachtige tocht.